

IN MEMORIAM

BART GRAATSMAN

Het is zaterdag, 18 september. Het is mooi weer, nog voor de zon op is, ben ik buiten. Op de fiets naar de Eijssder Beemden om vogels te kijken. Een Visarend, een Buidelmee, een handjevol IJsvogels. Tegen de middag ga ik naar huis, een enkele windvlaag kondigt de herfst aan.

Vrijwel meteen gaat de telefoon: Bart is overleden. In mijn hart wordt het winter. Bart was op dat moment twee maanden ziek, ongeneeslijk ziek.

Ik kende Bart al vrij lang, ruim 15 jaar. We zagen elkaar wel eens bij activiteiten van het Genootschap. Het duurde echter tot 1990, toen ik bij de redactie van het Maandblad kwam, dat wij intensiever contact hadden. En de samenwerking bleef groeien, elke maand verschijnt er immers het Natuurhistorisch Maandblad nietwaar?

In die tijd verscheen ook de Kroniek van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, geschreven door Elio Pelzers en Freek van Westreenen. Over het Maandblad staat daar o.a. te lezen: 'Graatsma vormde samen met De Graaf de hoofdredactie tussen 1988-1991. Vanaf 1992 traden Graatsma en Van der Coelen gezamenlijk als hoofdredacteurs op'. In die tijd wilde Bart het echter blijkbaar even iets rustiger aan doen. In het colofon van het Maandblad van juni 1990 'verhuist' hij dan ook van hoofdredactie naar redactie. Typerend was dat de hoeveelheid werk die hij verzette gewoon op hetzelfde hoge niveau bleef. Eind 1991 werd afgesproken dat ik samen met Douwe de hoofdredactie ging doen. Vanwege de zeer drukke werkzaamheden van laatstgenoemde bleek dit echter niet lang vol te houden.

Voor mij was de oplossing eenvoudig. Ik stapte naar Bart en zei: 'Ik wil best hoofdredacteur blijven, maar alleen als jij dat ook weer wordt'. En aldus geschiedde, want wie heeft Bart weleens nee horen zeggen?

Vanaf dat moment kreeg het Maandblad nieuwe impulsen. Er werd gesleuteld aan de lay-out en op een gegeven moment stapten we af van de oude drukker. Het tijdschrift kreeg een ander jasje bij onze nieuwe partner, Bureau van de Manakker. Bart en zijn broer Stefan speelden hierbij een onmisbare rol.

De verdiensten van Bart reikten echter veel verder dan het Maandblad. Het Genootschap heeft immers de afgelopen jaren ook tal van publicaties uitgegeven. Bart vervulde hierbij de rol van duizendpoot. Het aanvragen van subsidies, het overleggen met auteur, geldschieters en genootschapsbestuur, het corrigeren van drukproeven, het schrijven van persberichten, en ga zo maar verder: hij was er altijd met volle inzet bij betrokken. Bovendien wist hij zelf uitstekend de pen te hanteren. Hij was mede-auteur van een van de beste uitgaven van de KNNV (over stroomdalgraslanden), hij schreef mee aan de beroemde heruitgave van de 'Van Schaik' over de Sint-Pietersberg, publiceerde een toonaangevend werk over de Tranchot-kaart in Limburg, terwijl ook in het Natuurhistorisch Maandblad tal van bijdragen van zijn hand verschenen, variërend van uitgebreide artikelen tot korte bijdragen.

Hoewel Bart altijd een uiterst bescheiden mens was, bleek zijn schrijftalent zo groot dat hij een zeer breed publiek wist te bereiken. In 1995 kwam hij op de proppen met 'Levende muren, een geïllustreerde stadsecologische wandeling door Maastricht' en 'Onbekommerd in de voetsporen van Jac.P.Thijssse', een wandeling door Maastricht, die hij samen met Tineke de Jong op papier zette. Door beide werken hebben duizenden mensen kennisgemaakt met de natuur- en cultuurhistorische schatten van Maastricht. Bart kennen we natuurlijk niet alleen van het Maandblad en van de publicaties van het Genootschap. Zo was hij tevens een zeer verdienstelijk ambte-

lijk secretaris van onze vereniging. Velen zullen zich hem echter vooral ook herinneren van de Plantenstudiegroep. Elk jaar weer speelde hij een prominente rol in het excursieprogramma, zowel bij tripjes in het binnen- als buitenland. Hierbij was hij uitzonderlijk getalenteerd in het fotograferen van de excursiedeelnemers, op die momenten dat zij er het minst op bedacht waren. Op deze manier heeft Bart een uniek dia-archief opgebouwd van planten en mensen. Berucht is misschien een beter woord, want wie kent niet zijn 'Grabo'-voorstellingen, waarin hij samen met Johan den Boer een onvergetelijke act wist neer te zetten.

De afgelopen jaren werkte Bart voor het Natuurhistorisch Genootschap in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. Hierbij was meteen duidelijk dat hij voor beide organisaties onmisbaar was. Hij verzette gigantisch veel werk, op welk gebied dan ook. Het is niemand ooit gelukt hem te betrappen op het niet nakomen van een afspraak. Dat was typisch Bart: je kon altijd op hem vertrouwen.

Het mag dan ook duidelijk zijn dat Bart de Rector-Cremerspenning heeft gekregen, een onderscheiding die het Genootschap uitsluitend in petto heeft voor leden die zich op meer dan uitzonderlijke wijze verdienstelijk hebben gemaakt voor de vereniging.

Het is nu woensdag 22 september. Bart wordt begraven. Hij heeft het programma van zijn uitvaart zelf kunnen samenstellen. Een grote menigte komt samen in de kerk van Sint-Pieter op de Berg te Maastricht. Bart wilde dat dit een viering werd, een bloemlezing van zijn leven. Als laatste wens had hij: 'Laat me, al is het maar als geest, nog eenmaal over de Sint-Pietersberg dwalen, in de zomer'. Bart, ik kan je alleen maar zeggen dat jij voor immer op en in die berg aanwezig zult zijn.

Jo van der Coelen

Namens de redactie en het bestuur van
het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg